

12.7.2010

PRANEŠIMAS NARIAMS

Tema: **Peticija Nr. 1198/2009 dėl tarptautinių bendrovių brovimosi į privačią darbuotojų erdvę, kurią pateikė Vengrijos pilietis J. F. K.**

1. Peticijos santrauka

Peticijos pateikėjas reiškia protestą dėl tarptautinių bendrovių praktikuojamo darbuotojų rankinių tikrinimo pasibaigus darbo dienai, dėl stebėjimo darbo metu ir dėl reikalavimo pateikti gyvenimo aprašymą teikiant paraišką darbui gauti. Jo įsitikinimu, tai žmogaus teisių pažeidimas ir jis ragina Parlamentą imtis veiksmų, reikalingų šiai padėčiai ištaisyti.

2. Priimtinumai

Paskelbta priimtina 2009 m. gruodžio 1 d. Komisijos buvo paprašyta suteikti informaciją (pagal Darbo tvarkos taisyklių 202 straipsnio 6 dalį).

3. Komisijos atsakymas, gautas 2010 m. liepos 12 d.

Peticija

Peticijos pateikėjas prieštarauja trijų tipų praktikai, kurią Vengrijoje taiko tokios tarptautinės bendrovės, kaip „Jabil“, „Nokia“ ir „Sanmina“, t. y. 1) su darbuotojų patikrinimu (dažnai įskaitant asmens krata), kurį tarptautinių bendrovių patalpose kasdien atlieka asmeninės nuosavybės saugotojai, 2) su įpareigojimu iš anksto pateikti gyvenimo aprašymą teikiant paraišką darbui gauti ir 3) su nepriimtiniu darbo vietos stebėjimu vaizdo kameromis. Jis pažymi, kad neturi jokių įrodymų savo teiginiams pagrįsti, tačiau paaiškina, kad darbuotojai turi pasirašyti atskirą sutartį, pagal kurią įsipareigoja darbo vietoje nesinaudoti mobiliuoju telefonu ar fotoaparatu. Jis taip pat primygtinai tvirtina, jog esama taisyklių, pagal kurias nustatyta, kad negalima pasitelkus agresyvią taktiką ir grasinant kitiems asmenims atkurti juostinio ir vaizdo įrašų vaizdo ir garso arba įrašinėti prieš jų valią. Iškilus ypatingai būtinybei

ir turint pateisinamų priesasčių kiekvienas gali parengti įrašą, kuris tarnautų kaip įrodymas.

Peticijos pateikėjo nuomone, minėtieji patikrinimai žemina, įpareigojimas iš anksto pateikti gyvenimo aprašymą yra neteisėtas duomenų rinkimas, o draudimas naudotis telefonu, kuriuo galima filmuoti, yra žmogaus teisių pažeidimas. Jis ragina imtis teisinių priemonių ir apsaugoti darbuotojus nuo minėtosios praktikos.

Komisijos pastabos dėl peticijos

Remiantis Duomenų apsaugos direktyva (Direktyva 95/46/EB¹) visose valstybėse narėse nustatytas teisinis asmens duomenų tvarkymo pagrindas. Jeigu valstybės narės nesilaiko įsipareigojimo vadovautis šiuo pagrindu, piliečiai gali reikalauti, kad kai kurios šios direktyvos nuostatos būtų taikomos tiesiogiai. Europos Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į tai, priėmė nutartį byloje C-465/00², pagal kurią kai kurios nuostatos turi tiesioginį poveikį, pavyzdžiui, 6 straipsnio 1 dalies c punkto (su duomenų kokybe susiję principai: atsižvelgiant į tikslą, kuriuo vadovaujantis duomenys renkami ir (arba) toliau tvarkomi, jie turi būti adekvatūs, aktualūs ir ne išsamesni negu būtina) ir 7 straipsnio c ir e punkto nuostatos (duomenų tvarkymo teisėtumo kriterijai).

Direktyva taikoma tik asmens duomenims, kurie apibrėžti Direktyvoje 95/46/EB. Remiantis 2 straipsniu, „asmens duomenys“ reiškia bet kurią informaciją, susijusią su asmeniu (duomenų subjektu), kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta. Asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta, yra asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta tiesiogiai ar netiesiogiai, visų pirma, remiantis jo identifikavimo kodu arba vienu ar keliais jo fizinei, fiziologinei, protinei, ekonominei, kultūrinei ar socialinei tapatybei būdingais veiksniais.

Direktyvoje 95/46/EB išdėstyti principai, kuriais turi būti vadovaujama tvarkant duomenis norint, šis tvarkymas būtų teisėtas. Joje taip pat nustatytos tam tikros teisės tų asmenų, kurių asmens duomenys tvarkomi, siekiant jiems užtikrinti pagrindinę teisę į jų asmens duomenų apsaugą. 6 straipsnyje išdėstyti principai yra asmens duomenų apsaugos pagrindas, kadangi jie susiję su duomenų kokybe jų tvarkymo metu: asmens duomenys turi būti renkami ir tvarkomi konkrečiais aiškiai nustatytais tikslais (tikslų apibrėžimo principas); atsižvelgiant į tikslus, kuriais vadovaujantis asmens duomenys renkami ir (arba) toliau tvarkomi, jie turi būti adekvatūs, aktualūs ir ne išsamesni negu būtina (proporcingumo principas) ir prireikus jie turi būti nuolat atnaujinami (6 straipsnis). Asmens duomenys taip pat turi būti tvarkomi ne ilgiau negu būtina atsižvelgiant į tikslus, dėl kurių jie buvo renkami ar dėl kurių jie toliau tvarkomi.

Duomenų tvarkymas (7 straipsnis) laikomas teisėtu tik tuo atveju, jeigu:

- a) duomenų subjektas yra nedviprasmiškai davęs sutikimą arba
- b) tvarkymas būtinas siekiant sudaryti duomenų subjektui privalomą sutartį arba
- c) to reikalaujama teisiškai arba
- d) siekiama apsaugoti gyvybinius duomenų subjekto interesus arba
- e) tai būtina užduočiai, kuri atliekama visuomenės labui, įvykdyti arba oficialiems

¹ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl asmens duomenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995 11 23, p. 31).

² ETT, C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, *Rechnungshof and Österreichischer Rundfunk*, 2003 5 20, 98ff punktas.

įgaliojimams įgyvendinti arba

f) siekiama užtikrinti teisėtus fizinio ar juridinio asmens interesus, tačiau tai neturi kenkti duomenų subjekto interesams ar teisėms ir laisvėms.

Duomenų subjektas turi teisę gauti informaciją apie prieigą prie savo asmeninių duomenų ir apie jų taisymą, ištrynimą ar blokavimą. Jis taip pat turi teisę į veiksmingą žalos, padarytos neteisėtai tvarkant jo duomenis, atlyginimą. Šios teisės gali būti apribotos, jeigu tai būtina užtikrinti, pvz., ne tik nacionaliniam saugumui ir gynybai, bet ir siekiant atlikti nusikaltimo tyrimą bei patraukti baudžiamojon atsakomybėn.

Tvarkymo veiksmus stebi ir kontroliuoja nepriklausomos viešos priežiūros institucijos (28 straipsnis), paprastai vadinamos duomenų apsaugos institucijomis, kurios yra kompetentingos nustatyti, ar bet kurie asmens duomenų tvarkymo nacionaliniu lygmeniu veiksmai atitinka šią direktyvą įgyvendinančius nacionalinius teisės aktus.

Įvertinus patvirtinta, kad remiantis Duomenų apsaugos direktyva 95/46/EB svarstyti du atvejai.

Svarbiausias klausimas susijęs su tvarkomais duomenimis ir tuo, ar jie apibūdinami pagal 2 straipsnio a punkte pateiktą asmens duomenų apibrėžtį. Kai tai susiję su peticijos pateikėjo antruoju ir trečiuoju teiginiais, gyvenimo aprašyme pateikti ir vaizdo stebėjimo kamera nufilmuoti duomenys atitinka Direktyvoje 95/46/EB pateiktą asmens duomenų apibrėžtį. Kalbant apie pirmąjį teiginį, fizinė asmens krata nepatenka į Duomenų apsaugos direktyvos taikymo sritį.

Kitas labai svarbus klausimas – nustatyti, kas tvarko asmens duomenis. Atsižvelgiant į tai, ar asmuo yra duomenų valdytojas, ar tik jų tvarkytojas, turi būti vykdoma daugybė įsipareigojimų. Tokios tarptautinės bendrovės, kaip „Jabil“, „Nokia“ ir „Sanmina“, yra fiziniai asmenys, kurie patys nusistato savo renkamų asmens duomenų, pvz., gyvenimo aprašymuose pateikiamos ar vaizdo stebėjimo kamera užfiksuotos informacijos, tvarkymo tikslą ir priemones. Tai darydamos jos laikomos duomenų valdytojomis, kaip nustatyta Direktyvoje 95/46/EB, nors ir galėtų asmens duomenų tvarkymą deleguoti ar pagal subrangos sutartį patikėti tvarkytojams, kurie šią užduotį atliktų jų vardu.

Pirmasis teiginys: asmeninės nuosavybės saugotojų atliekamas darbuotojų patikrinimas (dažnai įskaitant asmens krata).

Kaip nustatyta pagal Europos Sąjungos sutartį ir pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, Europos Komisija apskritai neturi įgaliojimų kištis į atskirus tariamo pagrindinių teisių pažeidimo atvejus. Ji gali įsikišti tik tada, kai svarstomi su Europos Sąjungos teise susiję klausimai.

Kai tai susiję su peticijos pateikėjo skundu dėl darbuotojų patikrinimo, kurį surinkimo gamyklose atlieka asmeninės nuosavybės saugotojai, turėtų būti pažymėta, kad nesama specialių ES teisės aktų, kuriais remiantis būtų reglamentuojami panašūs atvejai. Dėl šios priežasties Komisija negali toliau nagrinėti pirmojo teiginio.

Antrasis teiginys: neteisėtas duomenų rinkimas reikalaujant potencialaus būsimo darbuotojo

pateikti gyvenimo aprašymą.

Šiandien postai bendrovėse užpildomi suinteresuotiems ir tinkamiems kandidatams praėjus atrankos procedūrą. Bendrai į ją įtrauktas ir išankstinės atrankos etapas, kurio metu svarstomas suinteresuoto kandidato iš anksto pateiktas gyvenimo aprašymas. Gyvenimo aprašyme pateiktų duomenų tvarkymas patenka į Duomenų apsaugos direktyvos 95/46/EB taikymo sritį; jiems galioja teisėtumo, būtinumo ir proporcingumo principai (direktyvos 6 straipsnis).

Daugeliu atvejų gyvenimo aprašyme pateiktų duomenų tvarkymas gali būti pagrįstai vadinamas teisėtu, kadangi jis:

- atliekamas gavus duomenų subjekto sutikimą (7 straipsnio a punktas) arba
- būtinas darbdavio ir darbuotojo sudarytai įdarbinimo sutarčiai vykdyti (7 straipsnio b punktas) arba
- sudaro dalį darbdavio teisėto intereso, kuriuo remdamasis darbdavys, siekdamas laisvoje vietoje įdarbinti tinkamiausią asmenį, siekia sužinoti, kokią kvalifikaciją yra įgiję potencialūs būsiami darbuotojai (7 straipsnio f punktas).

Asmens duomenų, surinktų remiantis gyvenimo aprašymais, tvarkymas turi proporcingai atitikti siekiamus teisėtus tikslus. Tvarkant šiuos duomenis pirmiausia turėtų būti numatytos kuo mažiau trikdančios duomenų tvarkymo priemonės. Jeigu numatyta pakankamai saugiklių, duomenų tvarkymas atsižvelgiant į minėtas priežastis turėtų atitikti Direktyvos 95/46/EB nuostatas. Šie saugikliai galėtų aprėpti, pavyzdžiui:

- darbuotojų informavimą apie duomenų valdytojo tapatybę ir stebėjimo tikslą, taip pat kitos informacijos, kuri reikalinga siekiant duomenų subjekto atžvilgiu užtikrinti teisingą duomenų tvarkymą, suteikimą (11 straipsnis),
- duomenų subjekto informavimą apie teisę taisyti su juo susijusius duomenis ir apie teisę juos ištrinti – ypač nesėkmingų kandidatų atveju.

Skirtingai negu tvirtina peticijos pateikėjas, paprastas faktas, kad galimas darbdavys prašo iš anksto pateikti galimo darbuotojo gyvenimo aprašymo kopiją, negali būti laikomas neteisėtu duomenų rinkimu.

Trečiasis teiginys: darbo vietos stebėjimas vaizdo kameromis.

Stebėjimas vaizdo kameromis patenka į Duomenų apsaugos direktyvos 95/46/EB taikymo sritį. Visais asmens duomenų tvarkymo pasitelkiant vaizdo stebėjimo įrangą atvejais taikomi duomenų apsaugos, visų pirma, teisėtumo, būtinumo ir proporcingumo, principai (direktyvos 6 straipsnis).

Pagal 29 straipsnį įsteigta darbo grupė (DG29)¹ parengė dvi nuomones darbo vietos stebėjimo

¹ Darbo grupė asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis klausimais (DG29) įsteigta remiantis Duomenų apsaugos direktyvos 95/46/EB 29 straipsniu. Ją sudaro nacionalinių duomenų apsaugos institucijų atstovai. Ši grupė veikia savarankiškai ir pataria Komisijai.

vaizdo kameromis klausimu¹, kuriose pateikiamos Duomenų apsaugos direktyvos nuostatų taikymo stebėjimo vaizdo kameromis atvejais gairės. Remiantis šiomis nuomonėmis, darbo vietos stebėjimo vaizdo kameromis teisėtumas priklauso nuo keleto veiksnių.

Pirma, tai duomenų tvarkymo tikslas: vaizdo stebėjimo sistemos gali būti pateisinamos, jeigu atsižvelgiant į atitinkamus saugiklius jos įtaisytos siekiant laikytis gamybos ar profesinio saugumo reikalavimų arba dėl saugumo priežasčių. Atskirais atvejais ir įvertinus specifinį kontekstą turėtų būti atsižvelgta į įvairius aktualius interesus.

Vaizdo stebėjimo sistemų įrengimas bendrovėse atsižvelgiant į gamybos saugumo reikalavimus ar dėl saugumo priežasčių (siekiant užkirsti kelią elektronikos gaminių ar technologinių tyrimų vagystėms) gali būti teisėtas, jeigu tai būtina apginti teisėtam šių bendrovių (duomenų valdytojas) interesui užtikrinti saugumą patalpose ir užkirsti kelią technologinių tyrimų bei verslo paslapčių vagystėms, taip pat jeigu šis interesas neužgožia darbuotojų interesų (7 straipsnio f punktas).

Vaizdo stebėjimo sistemų naudojimą taip pat galima pateisinti tuo, kad siekiama apginti gyvybiškai svarbų duomenų subjekto interesą, pavyzdžiui, susijusį su profesine sauga, t. y. apsaugoti jį nuo nelaimingų atsitikimų gamybos proceso metu (7 straipsnio d punktas).

Antra, vaizdo stebėjimo darbo vietoje teisėtumas priklauso nuo duomenų tvarkymo būtinumo ir proporcingumo. Sprendimas instaliuoti vaizdo stebėjimo įrangą turi proporcingai atitikti siekiamus teisėtus tikslus, be to, instaliuojant šią įrangą pirmiausia turi būti taikomos kuo mažiau trikdančios duomenų tvarkymo priemonės. Instaliuojant vaizdo stebėjimo įrangą turi būti siekiama darbdavio ir darbuotojo interesų pusiausvyros, kad būtų užtikrinta pastarojo asmens duomenų apsauga. Tai įmanoma pasiekti tik pritaikius tinkamus saugiklius. Tik tada sprendimas naudotis vaizdo stebėjimo įranga atitiktų Direktyvos 95/46/EB nuostatas. Šie saugikliai galėtų būti, pavyzdžiui, tokie:

- vaizdo stebėjimo įranga nebūtų instaliuojama tualetuose, dušuose, spintelėse ir poilsiui skirtose vietose,
- darbuotojai būtų informuojami apie duomenų valdytojo tapatybę ir stebėjimo tikslą, be to, jiems būtų teikiama kita informacija, reikalinga duomenų subjekto atžvilgiu teisingam tvarkymui užtikrinti,
- būtų ribojama vaizdo įrašų saugojimo trukmė,
- nepriklausomą priežiūrą atliktų nacionalinės duomenų apsaugos institucijos, kompetentingos stebėti, kaip laikomasi nacionalinių Direktyvą 95/46/EB įgyvendinančių duomenų apsaugos teisės aktų, ir numatyti tinkamus saugiklius ir reikalavimus, kad sistema būtų teisėta.

¹ Nuomonė 8/2001 (DG48) dėl asmens duomenų tvarkymo atsižvelgiant į užimtumo kontekstą, 2002 m. lapkričio 25 d. darbo dokumentas (DG67) dėl asmens duomenų tvarkymo pasitelkiant vaizdo stebėjimo priemones. Nuomonė 4/2004 (DG89) dėl asmens duomenų tvarkymo pasitelkiant vaizdo stebėjimo priemones.

Pagaliau duomenų valdytojas įsipareigojęs (11 straipsnis) aiškiai, matomai ir išsamiai informuoti asmenis, patenkančius į tam tikrą vaizdo kameromis stebimą vietą, apie tai, kad jie stebimi. Darbo vietoje instaliuojant vaizdo stebėjimo įrangą turi būti informuoti ir darbuotojų atstovai.

Išvada

Kai tai susiję su pirmuoju teiginiu dėl darbuotojų patikrinimo, ypač dėl asmens kratos, šis klausimas nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį ir todėl negali būti nagrinėjamas Komisijos.

Kai tai susiję su kitais teiginiais, peticijos pateikėjas nepristatė jokių įrodymų, kuriais remiantis būtų pagrįsta, kad tarptautinių bendrovių „Jabil“, „Nokia“ ir „Sanmina“ filialai būtų pažeidę Direktyvos 95/46/EB nuostatas.

Peticijos pateikėjas raginamas pateikti bet kokius turimus įtarimus, kurie susiję su tarptautinėmis bendrovėmis ir su jo teisėmis į duomenų apsaugą, Vengrijos nacionalinei duomenų apsaugos institucijai.

Vengrijos duomenų apsaugos komisaras

Nádor str. 22.

1051 Budapeštas

Tel.: (+36 1) 475 7100, (+36 1) 475 7186

Faks.: (+36 1) 269 3541

E. pašto adresas: **adatved@obh.hu**